

“El teatre cada cop és més ben fet, a casa nostra”

Veure teatre, a Barcelona, d'ençà que era estudiant, i ara continua veient-ne, a punt de fer 75 anys.

Joan-Anton Benach radiografia la situació actual del teatre.

Joan-Anton Benach Olivella (Vilafranca del Penedès, 1936) és crític teatral de *La Vanguardia*, des del 1985, i també d'EL TEMPS. Veure unes tres representacions cada setmana, cap al 70% de les estrenes.

Del 1959 al 1979 va treballar al diari *El Correo Catalán*. Hi va fer de tot, però bàsicament periodisme local i cultural, i també va ocupar-se de la crítica teatral, durant tretze anys. Llicenciat en dret i graduat en periodisme, el 1966 va ser un dels fundadors del Grup Democràtic de Periodistes. El 1979 va iniciar una breu etapa de quatre anys de gestió cultural municipal a l'Ajuntament de Barcelona, quan fou nomenat delegat de Serveis de Cultura. És fundador de la revista cultural *Barcelona. Metròpoli Mediterrània*. Havia de seguir l'ofici d'advocat, per tradició familiar, però el *Llibre de Manolo*, de Josep Pla, un text periodístic, fruit d'una entrevista, li va capgirar la vocació. Descobreix el teatre comercial d'estudiant, quan el *Comèdia*, el *Calderón* i el *Barcelona*, tots tres desapareguts, conformaven un mena de triangle d'or. Com era costum entre molts joves, hi accedia amb les econòmiques entrades de la claca.

—Es pot dir que hi ha una història del teatre català que comença amb la democràcia?

—Si repassem el mapa teatral del primer moment democràtic, ens adonarem que el 90% del teatre que es fa a Barcelona i a Catalunya ha sorgit d'allò que en dèiem teatre independent. Aquells —entre cometes— “grups revolucionaris i semiclandestins” que

es movien per parròquies i per llocs marginals, són els que porten el teatre que es fa a la transició, a l'immediat postfranquisme. Dos fets que expliquen aquest fenomen. Franco es mor el 75, i el 76 es constitueix l'Assemblea d'Actors i Directors, resultat d'un procés assembleari que va fer aquella representació de la *ruptura*, com en dic, que va ser el *Grec 76*. Les estrelles podien treballar al bar o despatxar entrades, i l'endemà, actuar. I el segon fet és la inauguració, el desembre d'aquell any, del Teatre Lliure de Gràcia, demostració que l'escena independent és capaç d'oferir un teatre alternatiu de qualitat. Se'n pot discutir l'estètica, els principis fundacionals, però és inqüestionable que hi ha un cervell important, Fabià Puigserver, que fa una proposta de teatre de qualitat, comparable al millor teatre europeu del moment. Aquests dos fets marquen per a mi allò que es farà a partir d'aquells anys.

—El 76 es produeix una renaixença del teatre català, doncs?

—Es pot parlar de renaixença, de rejuveniment. Paral·lelament, s'ha renovat l'Institut del Teatre amb l'entrada de Bonín i Roda, on es forma un nucli acadèmic i de debat, amb gent que havia estat totalment apartada dels centres de decisió, i forma noves generacions de professionals que, com que no havien viscut l'etapa heroica del franquisme, a poc a poc van diluint els aspectes reivindicatius i més directament polítics que podia tenir el moviment teatral català. El Lliure ja trenca amb el teatre reivindicatiu, cal



JORDI PLAY

Joan-Anton Benach, a l'entrada del Villarroel. És crític teatral de *La Vanguardia*, des del 1985, i també d'EL TEMPS. Ja va fer de crític teatral a *El Correo Catalán*, durant tretze anys.

recordar-ho. I finalment s'imposa la taquilla, que és això que passa ara. El compromís ideològic, l'ús del teatre com a arma de transformació social, etcètera, aquesta consciència, com en uns altres camps, trobo que s'ha esvaït: ara es tracta de fer obres ben fetes, però apartades d'aquestes preocupacions inicials.

—Curiosament, el teatre, a Barcelona i a Catalunya, ha continuat imparabile la marxa, l'oferta, malgrat la crisi. Barcelona és més teatral que mai.

—Fins ara, la crisi no ha afectat el sector d'una manera sensible. L'any passat es va consumir gairebé tant teatre com abans de la crisi. Pots dir mai no hi havia hagut tants teatres oberts a Barcelona, ni tants espectadors. Això és un signe de bona salut? Home, és senyal que hi ha molta gent de la professió que busca un lloc per a guanyar-se la vida i per a expressar-se. I, evidentment, això és un signe de salut,

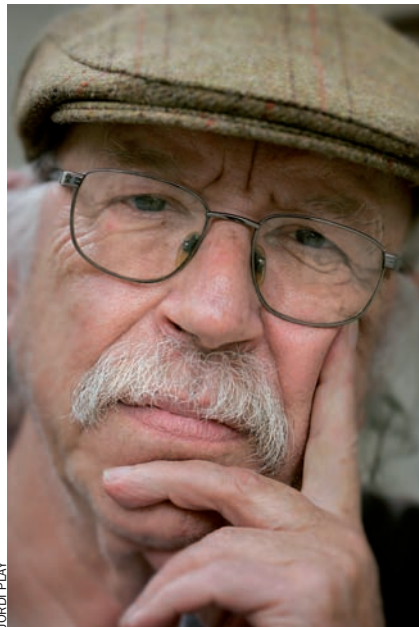
perquè si no hi hagués gent aquesta mena de febre d'obrir teatres, fins i tot teatres petits, no hi fóra. La gent va molt al teatre. Així com veus moltes sales de cinema buides, el teatre ha aguantat la crisi.

—Per a un grup molt nombrós de gent, el teatre és com el futbol: hi pensa contínuament, hi va sovint, i està al cas d'allò que es fa.

—S'ha convertit en un hàbit, sí.

—El perill no pot ser d'eliminar l'exigència, o de fer obres i muntatges menors, de circumstàncies, sobretot a les sales que canvien sovint d'obra i ja tenen el públic a la butxaca?

—No l'he detectat pas. Al contrari, ara com ara es nota en general molta exigència. De deu anys ençà, veig que el teatre és molt més ben fet, molt més. Hi ha excepcions, naturalment. La gent s'esforça. També les sales més noves o petites. Ara Jordi Casanovas, un dels autors actuals més prometedors, ha obert un teatre a Sants de 37 places, i l'exigència que aplica als actors és magnífica, exemplar. Un altre cas, Atrium, al Consell de Cent, també petit: el primer muntatge que hi van fer, un Sartre, era enormement treballat, amb un gran rigor estètic i ideològic. I això són els millors símptomes d'aquesta florida. Espero que enguany les xifres de públic siguin tan satisfactòries per al gremi, tot i que des del meu punt de vista i des de la meva feina això no ho considero representatiu de la bona salut teatral, sobretot si tenim en compte que les xifres s'inflen amb èxits insubstancials que no aporten res, culturalment parlant, com *Hoy*



JORDI PLAY

Joan-Anton Benach veu unes tres representacions cada setmana, al voltant del 70% de les estrenes.

no me puedo levantar. El fet important és la qualitat del teatre.

—Però en general és bo que la gent vagi al teatre, no?

—No anar-hi no és cap senyal de malaltia mental. Hi ha gent que no hi va i és perfectament culta, intel·ligent i sensible. No anar-hi no és cap pecat. De la situació actual, no en celebros pas les xifres, tot i ser positives, que em deixen bastant fred, sinó l'aparició d'autors com Jordi Casanovas o Pere Riera, que ha estrenat *Desclassificats* al Villarroel, dirigit per ell mateix, una proposta fonamentalment ètica, d'un tractament professional rigorosíssim. I a més escriu molt bé, una cosa que s'aprecia molt. Això cal des-

tacar-ho perquè hi ha una descurança molt grossa en l'escriptura teatral. Molta gent tira pel dret. S'ha empobrit l'idioma, l'idioma que se sentia quan Carme Serrallonga vigilava què es deia als escenaris. I per a mi la qüestió no és sobre si és un català correcte o no, sinó sobre si és genuí. No tothom es demana si aquella paraula és genuïna.

—Com qualificaríeu l'evolució del Teatre Lliure, fins arribar a l'etapa institucional, en comparació amb els anys de Fabià Puigserver?

—El Teatre Lliure ha modificat la línia dels primers anys. El de Montjuïc no té res a veure amb el de Gràcia. Què ha mantingut el Lliure? Una preocupació per la qualitat. La direcció d'Àlex Rigola ha obert el Lliure a uns altres corrents. El teatre centroeuropeu hi ha portat mostres importants. I això, si no ho feia ningú més, està bé que ho hagi fet el Lliure, però penso que se n'ha desfigurat la imatge. El Lliure té prestigi però ha perdut imatge. Ara, això no sé si és bo o dolent.

—I l'evolució del Teatre Nacional?

—Hi trobo a faltar una definició programàtica a termini mitjà i llarg. Tinc la sensació que la programació s'improvisa, tot i que aquesta improvisació és pensant què es farà els dos anys següents. En la programació a llarg termini hi hauria de constar el repertori català clàssic, que cal revisar a fons, i amb quins criteris: si els criteris museogràfics o d'actualització prou respectuosa amb l'original. Diria que la falta de previsió panoràmica és el pecat més seriós que se li pot atribuir,

ALBENA
TEATRE

EN GIRA

www.albenateatre.com
info@albenateatre.com

I també a

facebook

ALBENA TEATRE tan ita ka

Que tinguem sort!

carles alperda alfred pineda

25 de març: Sueca
26 de març: Denia
1 d'abril: Alldaia
3 d'abril: La Pobla de Vallbona
8 d'abril: Almussafes

ALBENA TEATRE tan ita ka

El mur del temps

TEXT: José Antonio Portillo i Patxo Telleria
DIRECCIO: Fernando Berrousa i Laura Uselati
ATA: Àlex Centó, Nacho Diego / Julio Sahí / Carmelo Moreno

Del 12 al 17 d'abril
Teatre El Musical de València
(Funcions per a escolars i públic familiar)

ALBENA TEATRE TORZAVAV

ART

15 d'abril: L'Alcúdia
16 d'abril: Sala l'Horta

tot i que el funcionament, després de l'inici accidentat, amb en Flotats i el conseller Pujals barallats, ha estat prou digne. Domènec Reixach va fer-hi prou. Déu n'hi do. I Sergi Bebel hi fa molt. Però en Belbel, la primera cosa que diu, quan l'acaben de fer director i és entrevistat per la Mònica Terribas a TV3, és que la seva obligació, tal com han fixat els patrons, és omplir la sala gran. Ho vaig trobar tristíssim. Entenc que hi hagi raons econòmiques fondes perquè des del primer plantejament, considero que el TNC –aquest monument alçat al descampat de les Glòries– és un luxe excessiu. No crec que hi hagi pobles de les dimensions demogràfiques i possibilitats econòmiques del nostre que tinguin un teatre tan imponent. Però, en fi, ja el tenim. Jo vaig dir que no l'enderroquesin. La despesa que implica obliga a omplir-lo i això fa que s'esbiaixi la programació.

—Per exemple?

—Un èxit important, un èxit comercial cent per cent, fet admirablement, ha estat, fa pocs dies, *Agost*, que es tornarà a fer. *Agost* neix perquè els drets els tenia un empresari particular –que els va comprar perquè havia estat un èxit als Estats Units–, que no podia assumir el cost de l'espectacular producció, amb una escenografia molt cara i un repartiment extens. Amb bon criteri i una bona actitud de col·laborador, cedeix els drets al Nacional i *Agost* omple. Ara, *Agost* no era per a anar a Nacional. Era per a anar a un teatre comercial potent, que potser en aquests moments no tenim. I el Nacional s'ho apunta com un èxit, perquè assoleix l'objectiu d'omplir la sala gran. Després descarta unes altres coses. Per a posar un cas també recent, no promou com es mereixia el *Misteri de dolor*, d'Adrià Gual, obra històrica del teatre català, que van fer a la sala petita. Ha passat sense cap ressò notable. No ha arribat a constituir un esdeveniment cultural. Tot sovint, com va ser, fa anys, la visita de Kantor, a Barcelona, s'ha vist que el públic teatral català no és prou espavilat, no és prou curiós, no està prou atent a les noves propostes, culturalment parlant. *Misteri de dolor* no va suscitar aquesta fam endarrerida de veure les coses que s'han de veure per força, diguem-ne.

—L'aparició de grups tan potents com Focus ha estat positiva, beneficiosa?

—Absolutament beneficiosa, tot i que hi ha sectors de la professió que el consideren una oligarquia. Tenim Focus per una banda, TresXTres, i després iniciatives particulars que fan tant com poden. És una estructura macrocèfala, sobretot a causa de la potència de Focus, que ofereix un balanç molt positiu. Hi ha gent que pensa que amb Focus es tanquen portes o s'eliminen possibilitats de treball. És una queixa que sento. Per una mobilitat relativa dels qui hi treballen. Els teatres amb companyia fixa, per a un actor de plantilla, són molt bons. Frederic Roda sempre deia que el teatre no aniria bé, a Catalunya, sense una empresa privada potent. Doncs bé, ja la tenim, Focus, i certament fa coses magnífiques. Les produccions que presenta normalment estan, de mitjana, força bé. Crec que l'entrada de Focus al mercat teatral ha estat molt bona, ha tingut efectes molt positius.

—No trobeu que, per sort, s'han eliminat els muntatges que volen reinventar el teatre a cada obra, l'espectacularitat per l'espectacularitat, els que menyspreen el text i només volen enlluernar?

—S'ha controlat força, sí. L'escenografia és un element teatral més mesurat, més estudiat d'acord amb el conjunt del muntatge. Hi ha una racionalització de l'escenografia. La de l'obra de Benet i Jornet al Lliure de Gràcia, per exemple, *Dues dones que ballen*, és realista i aparentment discreta, però és acuradíssima, és fantàstica. No és ostentosa. Els efectes visuals són molt castigats per la televisió i l'etapa digital. Els efectes visuals cada vegada impressionen menys. Ara es busca l'elegància, la coherència amb l'obra. La sobrietat s'ha anat imposant a l'espectacularitat. Ja no es busquen decorats espaterrants. Visualment, al personal, el tenim curat d'espants. Impressionar la gent escenogràficament costa una mica.

Lluís Bonada

TEATRE-AUDITORI
SANT CUGAT

Venda de localitats
www.teatre-auditori.santcugat.cat
Tel. 93 589 12 68

Divendres, 13 de maig, 22 h

Desclassificats de Pere Riera

Direcció: Carol López i Pere Riera
Intèrprets: Emma Vilarasau, Abel Folk i Toni Sevilla
Producció: La Villarroel

Patrocina:
TORRES



Divendres, 20 de maig, 22 h

Gata sobre teulada de zinc calenta de Tennessee Williams

Traducció: Joan Sellent
Adaptació lliure i Direcció: Àlex Rígola
Coproducció: Teatre Lliure, Centro Dramático Nacional

Cultura ENCIRA



Entitats benefactores




Amb el suport de




Col·laboren





www.kunste.cat